

JOGI FÓRUM PUBLIKÁCIÓ

A hulladékról szóló törvény és a szabálysértési törvény kapcsolódási pontjai

Szerző:

dr. Csárádi László

2015. június 18.

A hulladékról szóló 2012. évi CLXXXV. törvény (továbbiakban Törvény) hatályba lépése óta immáron két és fél év telt el. Azóta számtalan kérdés merült fel a Törvény miatt megváltozott tulajdoni viszonyok kapcsán, amely kérdések a tulajdoni elleni szabálysértések megítélésében csúcsosodtak ki.

Esszémben a szabálysértési törvény alkalmazása során felmerül kérdéseket kívánom röviden megvilágítani azzal, hogy adott esetben megoldási javaslataimat is feltüntettem.

A lomtalanítás

Éveken keresztül jelentős médiavisszhangot kiváltó esemény volt a nagyvárosi lomtalanítás, a lomtalanítással összefüggésben felmerülő garázda cselekmények, illetve azt kísérő szemét és az ezzel együtt járó társadalmi elégedetlenség.

A jogalkotó a fentiekre reagálva és felismerve azt a globális tendenciát is, hogy a hulladéknak komoly piaci értéke van - nem is beszélve a környezetvédelmi kérdésről sem -, szabályozta, pontosította a lomtalanítás során keletkező hulladék jogi sorsát, amely szabályozás pedig jelentős hatással volt a szabálysértési eljárásokra is.

A Törvény 43. § (2) szerint A lomtalanítás során közterületre helyezett hulladék a közszolgáltató tulajdonát képezi.

Fenti jogszabály tehát felállít egy törvényi vélelmet, amely lomtalanítási időszakban a közterületre kihelyezett hulladék jogi sorsát tisztázza és az általános, Ptk-n alapuló szabályozástól eltérően, birtokállapottól függetlenül a közszolgáltatót nevezi meg tulajdonosként.

A lomtalanítási időszakban a közterületre kihelyezett hulladék elvitele tehát

(értékhatarától függően) lopás szabálysértésének - avagy lopás vétségének minősül.

A szabálysértésekről, a szabálysértési eljárásról és a szabálysértési nyilvántartási rendszerről szóló 2012. évi II. tv. (Szabs. tv.) 177. §. (1) bekezdésébe ütköző lopás szabálysértését jelen esetben az követi el, aki lomtalanítás során a közterületre kihelyezett hulladékot eltulajdonítási céllal elviszi. A cselekmény sértettje a közszolgáltató lesz.

Fenti cselekmény - a halmazati szabályoktól eltekintve - 50.000,- Ft-ig terjedő helyszíni bírsággal, feljelentés esetén 300.000,- Ft-ig terjedő pénzbírsággal, vagy akár hatvan napig terjedő elzárással is sújtható.

Jelentkeznek mégis problémák a jogértelmezés során. Ezeket venném most sorra:

A) A lomtalanítási időszak kérdése

A Törvény 44. § (1) bekezdése szerint a közszolgáltató évente legalább 1 alkalommal gondoskodik a lomtalanítás megszervezéséről és a lomtalanítás során a közszolgáltatónak átadott vagy közterületre helyezett lomhulladék átvételéről, összegyűjtéséről, elszállításáról.

(2) A közszolgáltató törekszik arra, hogy az elkülönített hulladékgyűjtési rendszert több hulladékáramra kialakítsa, és azt, valamint a lomtalanítást házhoz menő gyűjtésként szervezze meg.

40.§.(3) Házhoz menő lomtalanítás esetében a lomtalanításra vonatkozó közszolgáltatást az ingatlanhasználó csak a közszolgáltatóval előre egyeztetett időpontban veheti igénybe, és ilyen esetben a lomhulladék közterületen nem helyezhető el.

Gyakorlatban a lomtalanítási időszak meghirdetése titokban szokott történni, a helyi lakosokat a szolgáltató postai úton, a nyilvánosság kizárásával értesíti arról, hogy melyik helyszínen és mikor fog sor kerülni lomtalanításra.

Az természetesen nem lehet kérdés, hogy amennyiben egy utcában feltűnően sok kihelyezett hulladék van, akkor az eljárás alá vont személyben fel kell merüljön annak a lehetősége, hogy lomtalanítás van folyamatban és így alappal nem hivatkozhat arra, hogy nem tudott a lomtalanításról, hiszen az eset összes körülményei erre utaltak. Kérdéses lehet azonban a lomtalanítási időszak előtt kirakott hulladék sorsa. E körben bizonyítási eljárás lefolytatása válhat szükségessé a szabálysértési felelősség megállapítása tekintetében. A lomtalanítási időszakon kívül közterületre kihelyezett dolog ugyanis elhagyott dolognak minősülhet, amin a Ptk. szabályai szerint birtokba vétellel tulajdonjog keletkezik. Ugyanígy kérdés lehet az, ha nem egyértelmű a lomtalanítás ténye pl.: csak egy épület előtt van kihelyezve hulladék.

A lomtalanítás körében felmerülő problémát nyilvánvalóan az oldhatja meg, ha a szolgáltató „törekvése” általánossá válik, és a helyi lakosokkal egyénileg egyeztetett időpontban kerül sor a hulladék elszállítására és ezzel végleg megszűnnek a kampányszerű lomtalanítások.

Itt kell megemlítenem, hogy lomtalanítási időszakon kívül, engedély nélkül települési hulladék közterületen történő lerakása köztisztasági szabálysértésnek minősül (Szabs.tv 196.§. (2))

B) A hulladék típusa

A probléma alapját jogszabályi inkoherenciának tűnő eltérés adja.

A Törvény 2. §. szerinti értelmező rendelkezések

21. pontja szerint háztartási hulladék: a háztartásokban képződő vegyes, elkülönítetten gyűjtött, valamint lomhulladék, ideértve a lakásokban, lakóingatlanokban, a pihenés, üdülés céljára használt helyiségekben, valamint a lakóházak közös használatú helyiségeiben és területein képződő hulladékot;

23. pontja szerint hulladék: bármely anyag vagy tárgy, amelytől birtokosa megválnak, megválni szándékozik vagy megválni köteles;

39. pontja szerint lomhulladék: az ingatlanhasználótól a közszolgáltató által a lomtalanítás során átvett olyan háztartási hulladék, amely a közsolgáltatás keretében

rendszeresített gyűjtőedény méreteit meghaladja;

A törvény 40.§. (2) Lomtalanítás során közterületen csak nem veszélyes lomhulladék helyezhető el, illetve adható át a közszolgáltatónak.

A fenti jogszabályhelyek összevetve a már korábban hivatkozott 43.§. (2) bekezdésben foglaltakkal , miszerint a *lomtalanítás során közterületre helyezett hulladék a közszolgáltató tulajdonát képezi*, mindenképp értelmezésre szorul a hulladék fogalma.

Bár a törvény 43.§. (2) bekezdése általános jelleggel, a „hulladék” kifejezésre utalva alapít tulajdonjogot a kihelyezett ingóságokra, de ezen rendelkezést finomítani látszik a Törvény 40.§. (2) bekezdése, amely a hulladékot kihelyező köteleességét pontosítja (a kiterjesztő értelmezés esetén az esetlegesen kihelyezett veszélyes hulladékon is tulajdonjogot kellene szereznie a szolgáltatónak). Emellett a Törvény 44.§. (1) bekezdése a lomtalanítás kapcsán már csak a lomhulladék átvételét és összegyűjtését említi.

Figyelemmel továbbá arra, hogy a jogalkotó annak is szükségét látta, hogy külön szabályozza a lomhulladék fogalmát (olyan háztartási hulladék, amely a gyűjtőedény mértét meghaladja), egyértelműnek tűnik, hogy a közszolgáltató tulajdonszerzésének körét megszorítóan, a háztartási hulladéokra kell érteni.

Szintén kérdés az, hogy a szeméttárolóba nyilvánvalóan beférő (valószínűleg kényelmi szempontok miatt a lomhulladékkal együtt kihelyezett) háztartási hulladék elvitele minősülhet-e lopásnak.

A kérdést valószínűleg a lomhulladék egységében történő kezelése oldhatja fel, miszerint az egy időben, egy helyre kihordott háztartási hulladék egységet képez, függetlenül a kihelyezett darabok mértétől, erre vonatkozó egységes bírósági gyakorlatról azonban nincs tudomásom.

A fenti okfejtés szerint szintén kérdés lehet a háztartási hulladék fogalmát meghaladó

hulladék (pl.: vegyes hulladék) elvitele is. Gyakorlat hiányában csak gondolatébresztőként jelzem ezt a problémát is.

A guberálás

Köztudott, hogy a társadalom legnehezebb helyzetben élő szegény rétegének egy része arra kényszerül, hogy mások szemetében keressen értékesíthető (extrém esetben fogyasztható) dolgokat.

A guberálás kapcsán kevéssé a jogszabályi háttér jelent problémát, hiszen a Törvény egyértelműen szabályoz.

A törvény 40. § (1) bekezdése szerint a gyűjtőedénybe helyezett települési hulladék - a 43. § (1) bekezdésében meghatározott kivétellel - a hulladéktermelő tulajdonát képezi addig, amíg az a közszolgáltató birtokába kerül.

A 43. § (1) szerint ha a gyűjtőedényt a hulladékgazdálkodási közszolgáltatás ellátásának biztosítása céljából közterületen helyezték el, a hulladék a gyűjtőedényben történő elhelyezéssel a közszolgáltató tulajdonába kerül.

A gyűjtőedény fogalmát a Törvény 2.§. 18. pontja tisztázza, miszerint: *szabványos mérettel rendelkező hulladékgyűjtő edényzet, hulladékgyűjtő zsák, valamint az elkülönített hulladékgyűjtés céljából üzemeltetett eszköz, berendezés;*

Egyértelmű tehát, hogy a közterületen kihelyezett gyűjtőedényben elhelyezett hulladék a kihelyezéssel a közszolgáltató tulajdonába kerül, onnan begyűjteni már nem szabad. A gyűjtőedényből kivétele tulajdon elleni szabálysértésnek minősül az elkövető cselekménye.

Eltekintve olyan kezdeti problémáktól, hogy az eljáró szabálysértési hatóságok az első időszakban nem lopás szabálysértése, hanem köztisztasági szabálysértés (Szabs. tv. 196.§. (1) b)) miatt intézkedtek és jártak el, alapvető szinten nem jelentett problémát az ilyen típusú cselekmény

megítélése.

A guberálás kapcsán a gondot inkább az elsődleges szabálysértési hatóságok bírságolási technikája jelentette.

Az esetek nagy százalékában ilyen ügyekben feljelentés nem születik, a hatóságok a Szabs. tv 99.§-a szerint eljárva helyszíni bírság alkalmazását részesítik előnyben.

A helyszíni bírságolás során két jelentősnek tűnő probléma merült fel, mindkettő technikai jellegű kérdés:

A)

A 22/2012 (IV.13) BM rendelet 20.§. (3) bekezdése határozza meg azt, hogy a helyszíni bírságoláshoz használt nyomtatványnak mit kell tartalmaznia. A c) pont alapján az elkövetett cselekmény leírását is fel kell eszerint tüntetni az iraton. Az eljáró hatóság munkatársai ennek gyakran nem tettek eleget megfelelő módon. Legtöbb esetben „lopás”, avagy „szeméttárolóból elvett” típusú leírások kerültek feltüntetésre a nyomtatványon, amely azonban a töretlen bírósági gyakorlat szerint semmiképp sem elegendő. A bíróságok ilyen esetekben az esetlegesen meg nem fizetett helyszíni bírságok elzárásra történő átváltoztatása keretében a Szabs tv. 141.§. (13) bekezdés e) pontja szerint eljárva rendszerint hatályon kívül helyezték az ilyen helyszíni bírságolásról szóló határozatokat.

B)

A bírságolás mértéke kapcsán komolyabb problémák tapasztalhatóak.

Számtalan esetben elmondható ugyanis, hogy igen magas mértékű, általában a törvényi maximumot (50.000,- Ft) megközelítő helyszíni bírságot szabnak ki az elsődleges szabálysértési hatóság munkatársai, amely összeg figyelemmel arra is, hogy az ilyen típusú lopásokat a legszegényebb rétegből származók követik el, gyakorlatilag 10 nap elzárással felérő szankciót jelentenek. Ez mindenképpen eltúlzottnak mondható. A szankció mértékét a bíróságok a fentiek szerint átváltoztatási eljárás során nem vizsgálhatják, azért eljárási hiba hiányában kénytelenek

5000,- Ft/ nap átváltási kulccsal szabálysértési elzárásra átváltoztatni a bírság összegét. Az ügy megoldása nem elsősorban jogi kérdés. Az eljáró hatóságnak önmérsékletet kellene tanúsítania, az esetleges elkövetőnek pedig - a megfelelő tájékoztatás megadása után - mérlegelve kellene aláírnia a nyomtatványt, ismerve és tudomásul véve az abból következő kötelelességeit.

Összegzés

Összességében elmondható, hogy az új Hulladéktörvény által bevezetett, a hulladékon fennálló tulajdonjogot pontosító rendelkezések beépültek a közéletbe. Az átlag jogalkalmazó szintjén is tudatosult, hogy a megváltozott szabályok miatt a hulladék már nem lehet „szabad rablás” tárgya, azonban a gyakorlat még nem oldott fel minden apró problémát. Remélem, hogy esszémmel legalább a problémák meglétére rá tudtam irányítani a figyelmet.